

Niet alle sprekers van het Standaardnederlands klinken hetzelfde. Soms wordt de taal gekleurd door de omgeving. Hoe zit dat? En moeten we ons zorgen maken?

HANS VAN DE VELDE

FRYSKE AKADEMY

Hetzelfde, maar toch anders

Regionale variatie binnen het Standaardnederlands

Klinkend Nederlands

Laten we beginnen met een kleine tijdreis naar het begin van de twintigste eeuw. Het was de periode waarin C.B. van Haeringen, die later hoogleraar zou worden aan de Universiteit Utrecht, zijn baanbrekende ideeën formuleerde over de uitspraak van het Nederlands: “Goed, d.w.z. beschaafd Nederlands spreekt hij, aan wie men niet horen kan, uit welk gewest hij afkomstig is.”

Van Haeringen onderzocht de taal dus niet alleen; hij had er ook een mening over: een standaarduitspraak moet ontdaan zijn van alle regionale kleur. Rond 1950 stelde hij vast dat dit ideaal nog niet bereikt was, maar dat men er wel naar moest blijven streven.

‘Chchchhood’

Hoe zit dat tegenwoordig? Is er regionale variatie in die hedendaagse standaarduitspraak? En wat vinden mensen er nu van? Om die vragen te beantwoorden, hebben we onderzoek gedaan naar de uitspraakvari-

anten van leraren Nederlands. We kozen voor docenten, want als er één groep mensen is van wie je kunt verwachten dat ze de standaardtaal spreken, dan is die het wel. We hebben vier regio’s onderscheiden: de Randstad, Zuid, Midden en Noord. En verder hebben we ervoor gezorgd dat er voldoende spreiding was in geslacht en in leeftijd. We vroegen de leraren een stukje voor te lezen en analyseerden hun uitspraak op detailniveau: we keken hoe ze hun klinkers en medeklinkers uitspraken.

Op die manier ontdekten we dat in het noorden van Nederland de *v* aan het begin van een woord in slechts 9% van de gevallen als een *v* wordt uitgesproken. Ze zeggen in het noorden dus meestal ‘fier’ als het cijfer vier is bedoeld. In andere regio’s liggen die percentages totaal anders. In de Randstad gebruikt 41% die *v* aan het begin van een woord, in de middenregio 53% en in het zuiden 65%.

Uit dat onderzoek bleek ook dat de harde *g* – het zal geen verbazing wekken – het minst vaak voorkomt in het zuiden van Nederland. Dat zuiden